

МНЕНИЕ от
Проф. Христо Боянов Бояджиев, докт. техн. науки,
Институт по инженерна химия при БАН, chboyadj@bas.bg
21.10.2010 г.

Относно: **ЗАКОНА ЗА РАЗВИТИЕТО НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ** (Обн. ДВ. бр.38 от 21 Май 2010г.) и Правилника за прилагането му (Обн. ДВ. бр.75 от 24 Септември 2010г.).

Развитието на Обществото се определя от трикомпонентната Система – **Наука, Образование, Технологии**, където компонентите са свързани с прави и обратни връзки. От Системата има различни **изходи**, от които най-важният е **Социално-Икономическото Развитие на Обществото**, докато **входът** е само един – **Науката**. В този смисъл обновяването на стария Закон за научните степени и звания е повече от навременно, тъй като **развитието на науката води до качествено образование и високи технологии**.

Старият закон обединяваше редица тромави процедури чрез ВАК, където само процедурният контрол и издаването на дипломите имаха логично оправдание. Единственият положителен елемент в него, с оглед специфичните условия (и манталитет) у нас, бяха специализираните научни съвети в отделните научни направления, позволяващи подържането на **еднакво и високо научно ниво** в отделните Научни институти и Университети, а от там и **високото ниво на образованието и технологиите**.

Особено положителен момент в новия закон е замяната на научните звания с **академичните длъжности** - "асистент", "главен асистент", "доцент" и "професор" (Чл. 1. (3)). Тези 4 длъжности правят преходите по-плавни и по-обозрими. Необходимата квалификация за **заемането на отделните академични длъжности обаче трябва да се определя от притежаваната научна степен** и тук се крие **основният недостатък** на новия закон.

Наличието на 4 академични длъжности изисква **3 научни степени** - "доктор", "хабилитиран доктор" и "доктор на науките", като притежаването на научната степен "доктор" е необходимо условие за получаване на академичната длъжност "главен асистент", научната степен "хабилитиран доктор" е необходимо условие за "доцент" и "доктор на науките" - за "професор". Академичната длъжност "асистент" се заема от незащитил докторант.

Присъждането на научните степени се прави от **Специализиран научен съвет (СНС)**, който е **единствен за страната за дадено научно направление**. СНС се състои от 20 доктори на науките, които определят научни журита за защитите на научните степени - "доктор" (5 души), "хабилитиран доктор" (10 души). Защитата на научната степен "доктор на науките" се прави пред целия СНС.

Защитата на научните степени се прави по **опростена процедура**, след представяне в СНС на молба, списък на трудовете, папка с трудовете, списак на цитатите, протокол от обсъждане в първично звено и кратък Автореферат с приносите.

СНС определя двама рецензенти (единият "доктор на науките"). За "доктор на науките" рецензентите са трима доктори на науките. Членовете на журито, които не са рецензенти, изготвят **писмени оценки**. Защитата е успешна при една положителна рецензия и обикновено мнозинство в научното жури. В чл. 10. (2) на новия закон „*За успешно защитена се смята дисертация, получила на защитата най-малко **три положителни оценки**, като всеки член от журито публично обявява своята оценка*”. Това е абсолютно недопустимо, защото дава възможност за **успешна защита при две отрицателни рецензии** (журито се състои от двама рецензенти и трима члена).

Националната агенция за оценяване и акредитация (НАОА) е необходимо да организира определянето на индивидуалния **рейтинг (R)** на учените в страната, който ще позволи определянето на състава на СНС за отделните научни направления и състава на научните журита за отделните процедури. За целта може да се ползува например простата формула:

$$R = \sum_{n=1}^N \frac{(I+i_n)c_n}{5},$$

където n е номерът на публикацията, N – общият брой на публикациите, i – импакт-фактора на списанието, c – броят на цитатите на конкретната работа (значимостта на публикацията се удвоява при 10 цитата). Тук не се вземат в предвид броят и редът на авторите, тъй като публикацията е собственост на всеки автор (не би могла да съществува без неговото участие), а данни за процентното участие на авторите не съществуват.

СНС, съставени от доктори на науките с най-висок рейтинг, определят **минималния рейтинг** за участие в процедури за получаване на научни степени. СНС са последна инстанция при присъждане на научните степени. Контролът за процедурни нарушения и изготвянето на дипломите се възлага на работна комисия с ограничен състав.

Предвижданата „автономия на висшите училища и научните организации и свързаната с нея децентрализация на процедурите по този закон” (чл.1. (2)1) трябва да се приложи само за академичните длъжности. При научните степени това би довело до рязко снижаване нивото на науката, а от там и на нивата на образованието и технологиите. Всеки Университет с ограничени научни възможности ще си „произведе” необходимия брой „професори”, качеството на образованието ще спадне и Университетът ще се превърне във фирма за покупко-продажба на дипломи.

Въвеждането на гореизложените съображения в новия **ЗАКОН ЗА РАЗВИТИЕТО НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ** ще позволи подържането на **високо ниво на науката**, а чрез нея и на **образованието и технологиите**, което ще повлияе съществено **Социално-икономическото развитие на обществото**.

CV на

Проф. Христо Боянов Бояджиев, докт. техн. науки,
Институт по инженерна химия при БАН, chboyadj@bas.bg

Роден през 1936 г.. Завършва ХТИ-София през 1960 г.. Постъпва в БАН през 1962 г., научен сътрудник – 1963 г., старши научен сътрудник – 1971 г., професор – 1981 г.,

проф. д-р Христо Боянов Бояджиев, Институт по инженерна химия при БАН
МНЕНИЕ Относно: **ЗАКОНА ЗА РАЗВИТИЕТО НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ** (Обн. ДВ. бр.38 от 21 Май 2010г.) и Правилника за прилагането му (Обн. ДВ. бр.75 от 24 Септември 2010г.), , 21.10.2010 г., ©ИРИОН

кандидат на техническите науки – 1968 г. (Москва), доктор на техническите науки – 1978 г. (София). Чуждестранен член на Руската академия за естествени науки – 2008 г., носител на ордени „Кирил и Методий I ст.” – 1986 г. и „Михаило Ломоносов” – 2006 г. (на Руската Федерация). Автор на над 190 научни труда (над 85% публикувани в чужбина и над 25% самостоятелни) и 6 монографии на български - 1(1993), руски – 2(1988,1996) и английски - 3(1984,2000,2010), от които 2 самостоятелни и 2 публикувани на запад (Elsevier, Springer). Изготвил над 100 рецензии на дисертационни и хабилитационни процедури в България и чужбина. Главен редактор на научното списание на Руската Академия на Науките „Transaction of Academenergo”(Казан).